

РЕЦЕНЗИЯ

от д.изк.н. **Явор Светозаров Конов**, професор, НБУ, АМТИИ,
област на висше образование 8. Изкуства,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство,
научна специалност Музикознание и музикално изкуство,
на дисертационен труд за присъждане на научна степен „Доктор на науките“
област на висше образование 8. *Изкуства*,
професионално направление 8.3. *Музикално и танцово изкуство*,
научна специалност *Музикознание и музикално изкуство*
с автор: доц. д-р д-р **ПЕТЪР ЗАПРЯНОВ ОДАЖИЕВ**,
катедра “Естетическо възпитание”, ПУ “Паисий Хилендарски” Пловдив
Тема: ВОДЕЩИ ПОСТАНОВЪЧНИ ПРИНЦИПИ И ПОДХОДИ
В ПУБЛИКАЦИИ НА БЪЛГАРСКИ ОПЕРНИ РЕЖИСЬОРИ (2025)

1. Предмет на рецензиране

Със заповед № РД22-1186 от 20.5.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Водещи постановъчни принципи и подходи в публикации на български оперни режисьори” (2025) за придобиване на научната степен „доктор на науките“ на ПУ в област на висше образование 8. *Изкуства*, професионално направление 8.3. *Музикално и танцово изкуство*, научна специалност *Музикознание и музикално изкуство*. Автор на дисертационния труд е доц. д-р д-р Петър Запрянов Одажиев, катедра “Естетическо възпитание” към Педагогическия факултет на ПУ “Паисий Хилендарски” в Пловдив.

Представеният от доц. д-р д-р Петър Запрянов Одажиев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.45 (4) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, като включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- копия от дипломи (2) за образователната и научна степен „доктор“;
- протоколи от катедрени съвети, свързани с откриване на процедурата и с предварителното обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на минималните национални изисквания;

Кандидатът е приложил 8 броя публикации във връзка с дисертацията си: 1 монография и 7 научни статии.

2. Кратки биографични данни

Доц. д-р д-р Петър Запрянов Одажиев (р. 1962) е с много голям опит като сценичен режисьор, певец, филмов режисьор и продуцент, мениджър, изследовател (защитил е 2 дисертации за ОНС “Доктор по” – в НБУ в София, 2012, бях му рецензент, след това и в Института за изследване на изкуствата към БАН в София), преподавател, обществена личност – в различни градове у нас (София, Пловдив, Ст. Загора и др.) и в САЩ (Ню Йорк, Майами). И в частни, и в държавни театри, опери, продуцентски компании, академии, университети – т.е. има двустранния опит, с всичките плюсове и минуси на всеки от тях. Ergo, и голям личен житейски и професионален опит, многостранен.

Погледнах си в архива: дисертацията на П. Одажиев, защитена в НБУ през 2012, е била на тема „Специфика на режисьорската работа в изграждането на оперния спектакъл и музикално-сценичния образ”. Била е под ръководството не на кой да

е, а на (проф.) Павел Герджиков. А дисертацията му в БАН е на тема “Ролята на режисьора в трансформацията на мюзикъла от сцената към екрана” (2016).

В резултат на житейския му и професионален път и развитие, съвсем еволюционно естествено е Петър Одажиев да направи настоящото изследване, представено ни като дисертация за придобиване на научната степен *Доктор на науките*.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Ще напиша и тук това, което заявих на 29 април (вторник) т.г. на катедрения съвет в ПУ, посветен на насочването на тази дисертация към защита:

Настоящото изследване на П. Одажиев, оформено като дисертация, е не само актуално, но и много ценно като замисъл. Пояснявам: Петър Одажиев е решил да проучи и осмисли трудове на най-известни и значими за българското оперознание (ако използвам този термин – и в частност историко-теоретично оперознание, и съвсем в частност: в полето на оперната режисура) личности професионалисти: цели 17 (не 3-ма, да речем). Седемнадесет в хроника, съответно се оформят и трите глави на дисертацията:

1) Предрежисьорски етап (Драгомир Казаков, Константин Михайлов-Стоян, Петър Райчев),

2) Ранен режисьорски етап (Христо /Хитьо/ Попов, Илия Арnaudов, Хрисан Цанков, Драган Кърджиев, Евгений Немиров) и

3) Късен режисьорски етап (Петър Щърбанов, Михаил Хаджимишев, Стефан Трифонов, Емил Бошнаков, Светозар Донеv, Павел Герджиков, и живите класици Румен Нейков, Пламен Карталов и Ваня Бъчварова).

И то П. Одажиев ги **проучва** въз основа на техни **публикации**, които са, малко или повече, или съвсем, **труднодостъпни** – П. Одажиев ги е **издирил, че съществуват, подбрал, намерил, изчел, изследвал, осмислил**. Заедно с което – **сканирал или фотографирал, сложил като приложение**. Надявам се да след защитата – което за мен е въпрос единствено на живот и здраве! – П. Одажиев да **качи в интернет дисертацията си, за да бъдат всички тези текстове – техните и неговият – достъпни за интересующите се**.

П. Одажиев познава и предшествениците и колегите си коментатори на историята на операта, цитира ги надлежно и коректно, което е и прекрасен гилдийн и етичен стандарт. Дисертацията е маркирана с всички необходими за наукооангледяването на изследването посочвания: актуалност на темата, степен на литературната проученост, проблемна аргументация, обект, предмет, цели и хипотеза на изследването, задачи на изследването (*само тях като изчетеш, и ти става ясно какво изследване имаш в ръцете си*), методи на изследването. На края на дисертацията, пред Приложенията (самите изследвани текстове) има впечатляващ, цитирам, „**Научен модел за анализ и описание на методологията на сценичната реализация в операта**“, структуриран така: Структурни оси на анализ (“историко-естетична” – в 3 поднаправления, “музикално-драматургична” – партитури и текстове, също в 3 поднаправления, режисьорско-постановъчна в 4 поднаправления, интерпретативна – естетически парадигми, също в 4 поднаправления); следва Интегративен анализ – с 4 групи „компонент – въпрос – цел“: “музика и действие”, “пространство и образ”, “режисьор и автор”, “актуализация”; следва Емпирично приложение на модела – в 4 поднаправления, следва Формула за оценка на сценична реализация – също с 4 поднаправления „вярност към музикалната логика“, „сценична кохерентност“, „естетическа адекватност“ и „актуалност и въздействие“, онагледени и в съответна таблица). Всичко това показва предостатъчната **самооценка** на Петър Одажиев относно разглежданата дисертация – изследване. Приносите на дисертацията си е изложил също ясно по същество и коректно структурирани: **методологически (5 на брой), Приложни (4 на брой), Академични (6 на брой), Научна новост на изследването (5 равнища), Перспективи за бъдещи изследвания (много важно направление!, в 4 основни посоки)**: приемам ги като цяло. Накратко: **настоящото дисертационно изследване, толкова ценно като замисъл, е много ценно и като реализация.**

Особено ценното е и това, че дисертацията изследва публикации, които, освен че са **труднодостъпни**, са **написани не (само) в условия на някаква кариера, но и за да представят неща, които най-професионално вълнуват авторите им** – неща, които те са **искали да напишат, да споделят, да остане, да останат**. В резултат, доц. д-р Петър Одажиев изкарва в сгъстена яснота историко-еволюционната същност на **българската оперно-режисьорска** – и не само режисьорска – **хроника**, в нейното

развитие „от-до“, пълна хронологична панорама, от която извлича българското учение за оперната режисура – българската, свързана със световната, неразривна част от нея.

Както и В. А. Моцарт, така и **П. Одажиев** държи на музиката като водещо начало в операта, което ме радва.

В заглавието на Глава 3 на дисертацията на Петър Одажиев има и думата „парадигма“ – значи всичко е както трябва! Нека продължа, някак и като заключение: **самата дисертация** на доц. д-р д-р Петър Одажиев *„Водещи постановъчни принципи и подходи в публикации на български оперни режисьори“*, въз основа на което той – убедено Ви казвам мнението си – следва да получи научната степен „Доктор на науките“, защото е една дисертация-парадигма за „доктор на науките“ в областта на оперознанието.

С гореизложеното смятам, че отговорих и на следващите въпроси, но все пак да потвърдя:

4. Познаване на проблема

Да, доц. д-р д-р Петър Одажиев прекрасно и **пълноценно познава научния проблем** на дисертационното си изследване.

5. Методика на изследването

Да, **избраните методики на изследване** му не само **позволяват**, но и **осигуряват постигането на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите**, решавани в дисертационния труд на доц. д-р д-р Петър Одажиев.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд, и 7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката – коментирах ги вече по-горе, най-положително.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Видях ги, **1 монография и 7 научни статии**, български и чужди издания: да, **тясно свързани са** – тематично и еволюционно – с дисертацията. Цитирам описанията им:

МОНОГРАФИЯ:

Одажиев, П. (2014) „ОПЕРНИЯТ КАНОН И СЪВРЕМЕННАТА ОПЕРНА РЕЖИСУРА“. София: ИК „Синема“, 2014. ISBN 978-954-2985-05-1

НАУЧНИ СТАТИИ:

1. Odazhiev P. (2025) **"THE INFLUENCE OF PSYCHOLOGICAL REALISM AND EPIC THEATRE ON THE AESTHETICS OF OPERA DIRECTING"**

Proceedings of the XXI International Scientific and Practical Conference „Challenges and problems of modern science“, April 17-18, 2025, London, United Kingdom. p. 7-18 ISBN 978-92-44514-50-4
DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15276887>

2. Odazhiev P. (2025) **"THE AESTHETIC PHENOMENON OF OPERA AND THE STAGE DIRECTOR'S APPROACH TO INTERPRETATION"**

POLISH JOURNAL OF SCIENCE №85 (2025) VOL. 1 p.7-15 (ISSN 3353-2389)

DOI: <https://zenodo.org/records/15253958>

3. Odazhiev P. (2025) **"FROM STAGE TO SCREEN: EXPLORING DIRECTORIAL APPROACHES ON ADAPTING MUZICALS TO FILM"** International Journal of Advanced Research 13(03), p.120-127 (ISSN 2320-5407)

DOI: <http://dx.doi.org/10.21474/IJAR01/20544>

4. Odazhiev P. (2024) **"THE PSYCHOTEQNIQUE OF THE OPERA SINGER"** POLISH JOURNAL OF SCIENCE (2024), Issue: 81, Vol: 1, p.3-8; DOI: <https://zenodo.org/records/14546207>

5. Odazhiev P. (2024) **"THE CINEMATIC CONVENTION OF THE FILM MUSICAL"** in

“Development of science in the XXI century”, 2024, p.6-10;

ISBN 978-92-44514-34-4

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14582364>

6. Petar Odazhiev (2025) **THE TV SERIES AS A FAIRY TALE: ARCHETYPES, NARRATIVE STRUCTURE, AND CULTURAL RESONANCE** in International Journal of Advanced Research (Feb). p.275-284 (ISSN 2320-5407)

DOI: <https://dx.doi.org/10.21474/IJAR01/20375>

7. Одажиев, П. (2012) „СЪОТНОШЕНИЯТА НА МУЗИКАЛНОТО И ДРАМАТИЧНОТО В ОПЕРНИЯ ТЕАТЪР КАТО ПРОБЛЕМ В МИСЛЕНЕТО НА ОПЕРНИЯ РЕЖИСЬОР“ В сборник: „Млад научен форум за музика и танц“, НБУ, София, 2012, стр.49, ISSN - 1313-342X
<https://music.nbu.bg/download/departamenti/music/sbornik-7.pdf>

9. Лично участие на автора в написването на рецензираната дисертация:

несъмнено.

10. Автореферат

Отразява пълноценно структурата и съдържанието на дисертацията.

11. Критични забележки и препоръки

Не изказвам.

12. Лични впечатления

Познавам Петър Одажиев от казармата, от годината 1983 – и по-точно казано, бяхме в Хора към Ансамбъла на Строителни войски. Бе ми стар войник и нямам оп-

лаквания от него като такъв, което е достатъчно чудесна характеристика. Но ще добавя **широката му обща осведоменост, любознателност** съответна, **възпитание**, които бяха факт още тогава – и продължават да са.

Особено **близки не сме** били и не сме, така че **съм обективен и безпристрастен рецензент** на дисертацията му.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Както вече написах по-горе, надявам се тази **дисертация** да бъде **качена на свободен достъп в интернет** – ще е **от полза** и сама по себе си, и чрез приложенията към нея (изследваните в нея разработки на оперните режисьори, обект и предмет на изследването ѝ).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд на доц. д-р **ПЕТЪР ЗАПРЯНОВ ОДАЖИЕВ** на тема **“ВОДЕЩИ ПОСТАНОВЪЧНИ ПРИНЦИПИ И ПОДХОДИ В ПУБЛИКАЦИИ НА БЪЛГАРСКИ ОПЕРНИ РЕЖИСЬОРИ” (2025)** *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката (не допускам плагиатство)* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на минималните национални изисквания, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ, като по група “А” ги надхвърлят 2 пъти (защото П. Одажиев има 2 дисертации за ОНС “Доктор по”), а по група “Г” (публикации във връзка с дисертацията) ги надхвърлят повече от 8 пъти.

Дисертационният труд показва, че доц. д-р Петър Запрянов Одажиев **притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения** по научна специалност *Музикознание и музикално изкуство*, като **демонстрира качества и умения за провеждане на изследвания** с получаване на **оригинални и значими научни приноси**.

Поради гореизложеното, **убедено** давам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка за **проведеното изследване**, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, **постигнати резултати и приноси**, и *предлагам на почитаемото научно жури ДА ПРИСЪДИ научната степен „доктор на науките“* на доц. д-р д-р **ПЕТЪР ЗАПРЯНОВ ОДАЖИЕВ** в област на висше образование 8. *Изкуства*, професионално направление 8.3. *Музикално и танцово изкуство*, научна специалност *Музикознание и музикално изкуство*.

София, вторник 03 юни 2025

Рецензент:

(проф. д-р д.изк.н Явор Светозаров Конов)